

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 400/04-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. apríla 2005 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho v konaní o sťažnosti PaedDr. J. M., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. S. J., B., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 260/98, za účasti Okresného súdu Bratislava II, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo PaedDr. J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 260/98 p o r u š e n é b o l o .

2. PaedDr. J. M. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava II p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava II je p o v i n n ý uhradiť PaedDr. J. M. trovy právneho zastúpenia v sume 9 342 Sk (slovom deväťtisíctristoštyridsaťdva slovenských korún) na účet advokáta JUDr. S. J., B., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 400/04 z 8. decembra 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť PaedDr. J. M., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 260/98.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 29. októbra 1998 „... žalobu na zrušenie práva spoločného nájmu bytu manželmi“ po rozvode manželstva.

Podľa sťažovateľky napriek tomu, že žalobu podala pred viac než 6 rokmi, „súd k dnešnému dňu nevydal právoplatné rozhodnutie“.

Okresný súd podaním sp. zn. Spr. 3626/04 doručeným ústavnému súdu 28. januára 2005 predložil k sťažnosti vyjadrenie, ktorého obsahom je aj „*chronológia všetkých vykonaných úkonov*“ okresného súdu:

- „- 29. 10. 1998 - podanie žaloby na súd (...)
- 4. 5. 1999 - stanovený termín pojednávania na deň 2. 6. 1999, žiadosť o zaslanie vyjadrenia Stavebného bytového družstva BA II (...)
- 2. 6. 1999 - pojednávanie - odročené na neurčito nedostavil sa odporca

- 1. 7. 1999 - zisťovanie pobytu odporcu (...)
- 13. 9. 1999 - stanovenie termínu pojednávania na deň 18. 10. 1999 (...)
- 18. 10. 1999 - pojednávanie - odročené na neurčito, nedostavil sa odporca
- 2. 11. 1999 - stanovenie termínu pojednávania na deň 8. 12. 1999, predvolanie odporcu cestou PZ (...)
- 8. 12. 1999 - pojednávanie, odročené na deň 23. 2. 2000
- 23. 2. 2000 - pojednávanie, odročené na neurčito, nedostavil sa zástupca odporcu, ospravedlnenie z dôvodu PN (...)
- 13. 7. 2000 - stanovenie termínu pojednávania na deň 8. 8. 2000
- 31. 7. 2000 - zrušenie stanoveného termínu
- 18. 8. 2000 - stanovenie termínu pojednávania na deň 27. 9. 2000
- 27. 9. 2000 - pojednávanie - odročené na neurčito (...)
- 21. 2. 2001 - stanovený termín pojednávania na deň 2. 4. 2001 (...)
- 2. 4. 2001 - pojednávanie, odročené na neurčito
- 25. 5. 2001 - výsluch svedkyne (...)
- 11. 9. 2001 - príkazanie veci JUDr. N.
- 17. 10. 2001 - príkazanie veci JUDr. M.
- 17. 1. 2002 - výsluch svedkyne - urgencia psychiatrickej ambulancie (...)
- 14. 2. 2002 - stanovený termín pojednávania na deň 22. 4. 2002
- 22. 4. 2002 - pojednávanie - odročené na neurčito
- 7. 5. 2002 - stanovenie termínu pojednávania na deň 10. 6. 2002 (...)
- 10. 6. 2002 - pojednávanie - odročené na deň 12. 7. 2002
- 14. 7. 2002 - žiadosť na SBD BA II
- 21. 6. 2002 - odpoveď SBD BA II
- 12. 7. 2002 - pojednávanie - odročené na deň 27. 4. 2002
- 17. 7. 2002 - žiadosť na SBD BA II
- 24. 7. 2002 - odpoveď SBD BA II
- 24. 7. 2002 - pojednávanie - vyhlásený rozsudok (...)
- 25. 9. 2002 - odvolanie navrhovateľky
- 23. 10. 2002 - zaslanie odvolania na vyjadrenie odporcovi
- 3. 12. 2002 - opravné uznesenie - oprava v rozsudku

- 4. 2. 2003 - výzva na zaplatenie SP za odvolanie
- 12. 2. 2003 - spis predložený KS v BA (...)
- 17. 6. 2003 - pojednávajúce na KS - zrušenie veci a vrátenie na ďalšie konanie
- 31. 7. 2003 - doručené OS BA II (...)
- 7. 4. 2004 - stanovený termín pojednávania na deň 26. 5. 2004 + doruč. uznesenia KS, žiadosť na Správu katastra BA I o zaslanie listu vlastníctva, žiadosť SBD BA II, Liečebňa dlhodobo chorých, OS BA V
- 21. 4. 2004 - odpoveď SBD BA II
- 21. 4. 2004 - oznámenie Liečebne pre dlhodobo chorých
- 26. 5. 2004 - pojednávajúce - odročené na neurčito (...)
- 13. 8. 2004 - stanovený termín pojednávania na deň 20. 9. 2004
- 20. 9. 2004 - pojednávajúce - odročené na deň 1. 12. 2004 (...)
- 1. 12. 2004 - pojednávajúce - odročené na deň 2. 2. 2005 (...).“

Obsah spisu okresného súdu potvrdzuje úkony uvedené vo vyjadrení okresného súdu z 24. januára 2005, a preto ústavný súd poukazuje len na úkony uvedené v tomto vyjadrení, ktoré považuje za preukázané.

Podaním doručeným ústavnému súdu 7. februára 2005 sa právny zástupca sťažovateľky vyjadril k stanovisku okresného súdu okrem iného aj takto:

„So záverečným konštatovaním JUDr. M. Š. o tom, že zo strany súdu neboli zistené prieťahy v konaní a zároveň že neboli zistené prekážky postupu konania podľa § 107 a nasl. O. s. p., sa nemôžem stotožniť. V zmysle § 6 O. s. p. súd postupuje v konaní v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná. Podľa § 100 O. s. p. ak sa konanie začalo, postupuje v ňom súd bez ďalších návrhov tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. Sťažovateľka namieta porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktoré jej garantujú právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

Dňa 2. februára 2005 sa v právnej veci vedenej pod sp. zn. 11 C 280/98 konalo pojednávajúce a súd vo veci rozhodol. Napriek tejto skutočnosti na podanej sťažnosti trvám

v celom rozsahu a pridržiavam sa použitej argumentácie. Celé konanie od podania návrhu až do rozhodnutia trvalo viac ako 6 rokov. Z judikatúry vyplýva, že ústavný súd pri posudzovaní, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, zohľadňuje tri primárne kritériá, a to právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje; správanie účastníka súdneho konania; postup samotného súdu. Sama JUDr. M. Š., poverená zastupovaním predsedníčky okresného súdu, vo svojom písomnom vyjadrení uviedla, že nejde o skutkovo a právne zložitý spor. Výklad k danej právnej problematike a používanie platnej právnej úpravy sú stabilizované v judikatúre vyšších súdov. Správanie sťažovateľky neprispelo žiadnym spôsobom k predĺženiu celkovej doterajšej doby konania, čo vyplýva z chronológie úkonov v spise. Pokiaľ ide o postup Okresného súdu Bratislava II v posudzovanom konaní, z analýzy dosiaľ vykonaných úkonov súdu vyplýva, že súd bol v spore sťažovateľky málo činný. Nečinnosť súdu charakterizuje konanie vedené pod sp. zn. 11 C 26/1998 ako celok, a preto nemá význam hodnotiť sporadické úkony súdu. Som toho názoru, že práca súdu nebola organizovaná tak, aby bola vec rozhodnutá bez zbytočných prieťahov.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

„Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 315/04).

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 315/04) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu.

1. Ústavný súd konštatuje, že pred okresným súdom prebieha konanie o zrušenie práva spoločného nájmu bytu manželov po rozvode ich manželstva.

Celkovú viac ako 6-ročnú dobu trvania konania nemôže ústavný súd pripísať na vrub právnej alebo faktickej zložitosti prerokovávanej veci, čo napokon potvrdzuje aj okresný súd, keď vo vyjadrení k sťažnosti uvádza, že *„nejde o skutkovo a právne zložitý spor“*.

2. Ďalším kritériom pri vyhodnocovaní, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. Sťažovateľka svojím správaním neprispela k prietahom v konaní. Zo 14 uskutočnených pojednávaní pred okresným súdom sa iba jedného nezúčastnila na rozdiel od žalovaného, ktorý sa osobne zúčastnil iba na jednom pojednávaní. Prostredníctvom právneho zástupcu urýchlenie priebehu konania viackrát písomne urgovala a okresným súdom vyžiadané dôkazy predložila v stanovenej lehote.

Na základe uvedeného, ústavný súd vyhodnotil správanie sťažovateľky ako aktívne a súčinnosť, ktoré žiadnym spôsobom neprispelo k predĺženiu celkovej doby konania.

Nie je jej teda možné vyčítať žiaden podiel na nečinnosti súdu, ako to vyplýva aj zo stanoviska okresného súdu k sťažnosti, keď uvádza, „že zo strany sťažovateľky neboli zistené prietahy“.

3. Posledným kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu.

Pri hodnotení preskúmaného konania podľa tretieho kritéria ústavný súd síce zistil, že v prevažnej časti posudzovaného obdobia okresný súd vo veci konal, avšak musí konštatovať aj opakované niekoľkomesačné obdobia nečinnosti bez toho, aby mu v postupe bránila zákonná prekážka. Ide o tieto časové obdobia:

- od 29. októbra 1998, keď sťažovateľka podala žalobu, do 4. mája 1999, keď okresný súd nariadil termín pojednávania na 2. júl 1999 (t. j. 6 mesiacov);

- od 23. februára 2000, keď bolo pojednávanie odročené na neurčito, do 18. augusta 2000, keď okresný súd nariadil nový termín pojednávania (t. j. takmer 6 mesiacov);

- od 27. septembra 2000, keď bolo pojednávanie odročené na neurčito, do 21. februára 2001, keď okresný súd nariadil nový termín pojednávania (t. j. takmer 5 mesiacov);

- od 25. mája 2001, keď okresný súd prípisom požiadal psychológa o predloženie stanoviska k vhodnosti výsluchu svedkyne (matky žalovaného), do 17. januára 2002, keď okresný súd urgoval zaslanie odpovede na predchádzajúci prípis (t. j. takmer 8 mesiacov);

- od 31. júla 2003, keď Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) vrátil okresnému súdu spis spolu so zrušujúcim uznesením, do 7. apríla 2004, keď okresný súd nariadil termín pojednávania (t. j. 8 mesiacov).

Uvedené obdobia nečinnosti v trvaní spolu takmer 33 mesiacov (t. j. 2 roky a 9 mesiacov) ústavný súd kvalifikoval ako prietahy v postupe okresného súdu, resp. ako jeho nečinnosť.

Je pravdou, že postup okresného súdu sťažovala nedisciplinovanosť žalovaného, ktorý sa, ako už bolo uvedené, osobne zúčastnil iba jedného zo 14 uskutočnených pojednávaní, inak bol zastúpený právnou zástupkyňou. Ostatných pojednávaní sa z dôvodu neprevzatia predvolania, ospravedlnenej práceneschopnosti, pracovnej zaneprázdnenosti, resp. bez ospravedlnenia nezúčastnil. Preto boli prvé 4 pojednávania v časovom rozmedzí 9 mesiacov odročené pre jeho neprítomnosť. Na ostatných pojednávaniach sa uskutočnilo dokazovanie vo veci, resp. niektoré boli odročené s tým, že okresný súd na základe návrhov účastníkov konania zabezpečí nimi požadované dôkazy.

Procesné úkony okresného súdu však boli aj neefektívne. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že jeho meritórny rozsudok z 24. júna 2002 bol krajským súdom zrušený z dôvodu nedostatočne zisteného skutkového stavu. Až po doplnení dokazovania v zmysle zrušujúceho uznesenia krajského súdu č. k. 5 Co 36/03-146 zo 17. júna 2003 okresný súd 2. februára 2005 vo veci opätovne rozhodol tak, že sťažovateľkinej žalobe vyhovel a zrušil právo spoločného nájmu účastníkov konania k družstevnému bytu bez uloženia povinnosti sťažovateľke zabezpečiť pre žalovaného bytovú náhradu. Rozsudok okresného súdu č. k. 11 C 260/98-203 z 2. februára 2005 nadobudol právoplatnosť 29. marca 2005.

Vychádzajúc z analýzy namietaného konania podľa troch uvedených kritérií ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré bolo na ňom vedené pod sp. zn. 11 C 260/98, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Keďže ešte pred vydaním tohto nálezu ústavného súdu bolo vo veci právoplatne rozhodnuté, neprichádzalo už do úvahy, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v predmetnom konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 260/98 bez zbytočných priet'ahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 300 000 Sk, aby jej štát „... *aspoň čiastočne kompenzoval škodu, ktorú (...) sťažovateľke spôsobil priet'ahmi v súdnom konaní*“.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 260/98, t. j. viac ako 6 rokov, ako aj to, že okresný súd počas konania pred ústavným súdom vo veci právoplatne rozhodol, berúc do úvahy formuláciu vyjadrenú v závere sťažnosti, keď samotná sťažovateľka uviedla, že sa „*Pri spracovávaní tejto sťažnosti (...) zameriavala predovšetkým na dosiahnutie prvoradého cieľa, ktorým je odstránenie zbytočných prieťahov v konaní*“, ústavný súd považoval priznanie sumy 40 000 Sk za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. S. J. Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola 13 602 Sk. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“) každý v sume 4 534 Sk a k tomu 2 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky). Úhrada bola priznaná v celkovej sume 9 342 Sk.

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. apríla 2005